İşsizlik ve Göç Arasındaki İlişki: OECD Ülkeleri Uygulaması (2008-2018)

The Relationship Between Unemployment and Immigration: The Case of OECD Countries (2008-2018)

Prof. Dr. Selahattin Sarı (Beykent University, Turkey)

Prof. Dr. Ahmet Ay (Selçuk University, Turkey)

Ph.D. Candidate Melike Köksal (Selçuk University, Turkey)

Abstract

In the broadest sense, immigration is defined as the change of places where people live, and it becomes a more complicated phenomenon when analyzed from the socio-economic, political and psychological aspects. The extent of the impact of migration in this context varies according to the conditions of each country, but it is also related to the number of migrants received and the many personal characteristics of immigrants, such as age, education level. Therefore, there is no unanimity on the subject in the literature. The total number of settled migrations of the 25 OECD countries in the last 10 years has been used. The effects of the migrants employed in the labor markets (registered) on the unemployment rates of the selected countries were investigated. The study period was selected as 2008-2018 years. The data was obtained from the OECD and World Bank databases. In this context, panel causality analysis was applied to investigate the short-term effects of the employed migrants on the unemployment rates of the selected countries. As a result of the analysis, in the short-term, no double or one-way relationship between unemployment and immigration was found. However, in the long run, the cointegration relationship between the variables was determined and the panel cointegration analysis revealed that long-term migration would affect unemployment in the same direction. So, according to the results of the analysis; for the countries examined, there is a long-term and similar relationship between unemployment and settled migrants who participate in labor force in the selected period.

1 Giriş

Ekonomik, siyasi ya da sosyal yönden incelendiğinde göç, hem göç eden ülke vatandaşlarının hem de göç alan ülke vatandaşlarının yaşamlarını her yönden etkilemektedir. Bu çalışmada göçün ekonomik etkileri incelendiği için, alınan göçün, bir makroekonomik gösterge olan iş gücü piyasaları üzerinde yarattığı kısa ve uzun dönemli etkilere de değinmek gerekir.

Tabi burada göç alan ülkelerin gelişmişlik ve refah düzeyleri önemlidir. Gelişmiş ülkelerin nüfus artış hızı az olduğu için genç iş gücüne daha fazla ihtiyaçları vardır. Gelişmiş ülkeler, sağladıkları bu genç iş gücü göçünün, eğitimle de destekleyerek, hem ülkelerinin hem de gelen göçmenlerin gelecek beklentileri adına doğru adımlar atmış olurlar. Diğer yandan gelişmiş ve gelişmekte olan ülke piyasalarının iş gücünü ise gelişmiş ülkelere oranla daha genç kesim oluşturmaktadır. Duruma böyle bakıldığında uluslararası iş gücü piyasalarında göç, göç alan ülkenin ekonomisine ve sosyal refahına faydalı olacağı gibi bireyler için de bir fırsat olabilmektedir. Bunu fırsata çevirmenin yolu, doğru bir şekilde yönetilmesidir. Bu doğru yönetim sağlanmazsa; piyasalarda ucuz iş gücü ön plana çıkarılırsa haksız rekabete sebebiyet vereceğinden toplum ve çalışan refahı için olumsuz bir durum olacaktır. Çünkü iş gücü göçünün temelinde; göçmenlerin göç ettikleri ülkede daha yüksek ücretlerle çalışma umutları vardır.

Diğer bir yandan küreselleşmenin iş gücü piyasalarına getirdiği teknolojik gelişme daha kaliteli üretim ve makineleşme, ülkelerin kendi içlerinde yaşadıkları işsizlik oranlarının artmasına sebep olmuştur. Bu çalışmada belirlenen 25 adet OECD ülkesindeki işsizlik ve göç ilişkisi incelenecektir. Çalışmanın birinci bölümünde göçün tanımlaması yapılmıştır. İkinci bölümünde; OECD ülkelerindeki göç ve işsizlik ilişkisinin incelendiği çalışmaların literatür taraması yer almıştır. Üçüncü ve son bölümde ise ampirik analize yer verilerek, analiz sonuçları tablolar yardımıyla yorumlanmıştır.

1.1 Göçün Tanımlanması

Göçün birçok alanda yer alması nedeniyle sosyoloji, psikoloji, ekonomi ve politika gibi alanlar kendilerine göre göç tanımlaması yapmışlardır. Bu yüzden göçün tanımlarken net bir çerçeve çizilemediği için literatürde dar ve geniş anlamda pek çok göç tanımı vardır. Bunlardan bazıları aşağıdaki gibidir.

OECD'ye göre göç: 'İnsanlık tarihinin vazgeçilmez unsurudur. İnsanların kendi ülkelerine kıyasla daha zengin (ama mutlaka "zengin" olması gerekmeyen) ülkelere taşınmasının hikayesidir' (OECD, 2009).

Uluslar Arası Göç Örgütü (IOM) 2015 raporuna göre göç tanımı, "Uluslararası bir sınırı geçerek veya devlet içerisinde yer değiştirmektir. Süresi, yapısı, nedeni ne olursa olsun insanların yer değiştirdiği nüfus hareketleridir. Buna mülteciler, yerinden edilmiş kişiler, yerinden çıkarılmış kişiler ve ekonomik göçmenler de dahildir" olarak yapılmıştır.

Diğer bir tanımda göç, siyasi, dini, ekonomik, kültürel ve dini sebeplerden dolayı bir coğrafyadan diğerine yönelme işini olarak ifade edilir (Meral, 2016: 6).

Bir başka tanımda ise; sanayileşme ve küreselleşmenin etkileri sonunda topluluklar şeklinde ya da bireysel olarak sosyal, kültürel ve ekonomik açılardan daha rahat bir hayat yaşamak için ülke sınırlarında veya uluslararası sınırları aşarak gerçekleştirdikleri yer değiştirmedir. Bu yer değiştirme işi kimi zaman gönüllü kimi zaman zorunlu olarak meydana gelir (Akdoğan, 2019:6).

Yukarıda verilen göç tanımlarına ilaveten çalışmanın amacı gereği; yerleşik göçmen, mülteci ve sığınmacı kavramlarına da değinilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda uluslararası hukukta; göçmen, ‘mülteci tanımında bulunan nedenlerin dışında, çoğu zaman ekonomik gerekçelerle, ülkesini gönüllü olarak terk ederek başka bir ülkeye, o ülke yetkililerinin bilgi ve izni ile yerleşen kişidir’. Mülteci, ‘vatandaşı olduğu ülke dışında olan ve ırkı, dini, tabiiyeti, belirli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncesi nedeniyle zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkeye dönemeyen veya dönmek istemeyen kişiler’ olarak tanımlanmaktadır. Sığınmacı ise; ‘mülteci statüsü almaya yönelik başvurularının hükümet ya da Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) tarafından karara bağlanmasını bekleyen kişiler’ için kullanılır yani mülteci olarak uluslararası koruma arayan ancak statüleri henüz resmi olarak tanınmamış kişileri kapsar.

1.2 Uluslararası Göç Kavramı ve Uluslararası Göçün Çeşitleri

Uluslararası göç; dünyada meydana gelen değişim gelişmeler sonucunda uluslararası sınırlar boyunca yaptığı hareket olarak tanımlanabilir. Mülteciler, yerinden edilmiş halk gibi zaruri sebeplerden dolayı yaşadıkları yerleri değiştiren kesim de bu tanımın içerisinde yer almaktadır (Tokatlı, 2011: 21).

Uluslararası göçü incelerken gerçekleşen göçün zorunlu mu gönüllü mü olduğunun ayırdına varmak gerekir. Yukarıda da değinildiği üzere gönüllü göç, daha iyi imkanlarla hayat sürmek için yapılan yer değiştirme eylemidir. Zorunu göç ise savaş, doğal afet, hastalıklar ve gönü rızası olmadığı halde ülkesinden başka bir yerde yaşamaya mecbur edilmesi durumudur. Bu bağlamda uluslararası göç türleri aşağıdaki gibidir:

İlkel göç, ekonomik nedenlerle başa çıkılamaması sonucu meydana gelir. Cebri göç, şiddet, siyasi otorite veya daha güçlü bir grubun baskısı sonucu, bireylerin ve toplulukların zorunlu şekilde başka bölgelere göç etme suretiyle gerçekleşir. Zorunlu göç cebri göçe benzer gibi görünür ancak farklıdır. Burada şiddet ve sürgün söz konusu değildir. Etnik ve kültürel açıdan yakın iki ülkenin birey ve toplulukları (iradelerine dayalı şekilde) değiş tokuş etmeleridir. Grup göçü, zorunlu göçün aksine ülkeler arasında herhangi bir anlaşma bulunmadan, birey ve toplulukların uğradıkları baskıcı ve ayrımcı politikalar nedeniyle gerçekleşmektedir. Serbest göç, bireysel yapılan bir göç türüdür. Buradaki koşul, gidilmek istenen ülkenin kabul şartlarını sağlamaktır. Kabul edecek olan ülkenin temsilcilerinin onay vermesinin ardından alınan “serbest göç vizesi” ile gerçekleştirilmektedir. Mülteci göçü, bulundukları bölgede can güvenliği olmayan, baskı ve siyasi rejimle anlaşmazlığa maruz kalan bireyler ve toplulukların içinde bulundukları tehditte kaçmak için gerçekleştirdikleri göçtür. Geçici göç, işçi göçü kavramıyla aynı anlama gelmekle birlikte, göç eden birey ve topluluğa daimi ikamet statüsü kazdırmamaktadır. Belli bir zamanda belli bir süre ve belli bir amaçla gerçekleşir. Kalıcı göç geçici göçün tam zıttı olan göç türüdür. Göç eden birey ve topluluklara göç etikleri yerlerde sınırsız kalma hakkı tanır. Beyin göçü aldıkları eğitim ve kazandıkları tecrübeler sonucunda alanında uzman hale gelmiş bireylerin daha yüksek bir gelir seviyesi ve mesleki açıdan daha iyi bir konumda çalışmak istemeleri sonucunda gerçekleşmektedir (Çavuşoğlu, 2007:135).

2 Uluslararası Göçün Gelişimi ve Nedenleri

Uluslararası göçün temelinde ulus devlet yapısının kurulması yer almaktadır. Böylelikle ülkeler arasında sınırlar oluşturulmuştur. Özellikle II. Dünya Savaşı sonrasında devletlerinin birbirlerinin sınırlarından geçmeleri zorlaşmıştır. Uluslararası göç hareketliliğinin fazlalaşmasıyla yasal yollarla ülke sınırlarına giremeyenler yasal olmayan yollara başvurmaya başlamışlardır. Bu da devletlerin bu konuda yasal önlemler almalarına neden olmuştur (Kara, 2008:).

II. Dünya Savaşından sonra uluslararası göçün önemli bir unsuru olan mülteci hareketlere ilaveten sömürgeciliğin bitişiyle de ‘ana’ ülkelere doğru göç başlamıştır. Uluslararası göçün nedenlerini; ekonomik ve demografik, politik, sosyal ve kültürel olarak 3 ana başlıkta özetlenebilir. Ekonomik nedenler, göçün en büyük nedenlerinden biridir. İşsizlik oranının yüksek olması, gelecek kaygısı, yaşam kalitesini düşüklüğü, bireylerin düşük ücretlerle çalıştırılmaları gibi sebeplerden kaynaklanmaktadır. Siyasal sebepler ise Orta Doğu örneğinde olduğu gibi siyasal istikrarsızlık sonucunda veya Balkanlar ve Kafkasya’nın birbirleriyle olan soğuk savaş sonrası toplumsal refahın bozulmasından kaynaklı yaşanan göçlerdir. Siyasi sorunları sebep olduğu göçler genellikle mülteci akımları şeklinde gerçekleşir. Sosyal nedenlerin altında ise en bariz etken olarak bireylerin standartını arttırma isteği yatmaktadır. Son olarak demografik nedenler ise gelişmiş ülkelerde ki genç nüfusun nispeten daha az olması sebebiyle talep ettikleri emek arzıyla açıklanmaktadır (Çakırca, 2018:32).

2.1 Uluslararası Göçü Açıklayan Teoriler

Uluslararası göçün çıkışı ve sürekliliği ile ilgili genel bir teori olmamakla birlikte mevcut teoriler şu şekildedir:

1. Neoklasik göç kuramı

Bu teoriye göre göç emeğin arz ve talebindeki ülkeler arasındaki farklılıklardan kaynaklanır. Ücret farklılıkları sonucunda yüksek ücretli ülkeler tercih edilir. Yani göç kararı alırken bireyler analiz yapar. Göç edilen yerde ki olumlu kazançlarla yeni alışkanlıklara adapte olmanın maliyetini kıyas ederek göç kararına varırlar (Tokatlı, 2001: 37).

2. Yeni göç ekonomisi teorisi

Bu yaklaşımda ise göç kararı sadece gelir seviyesini artırmak için değil aynı zamanda bazı riskleri de en aza indirmek amacıyla bireysel tercihlerden ziyade aileler tarafından alınmaktadır (Massey, vd: 1993, 436).

3. İlişkiler ağı teorisi

İlişkiler ağı teorisi; mevcut göçmenlerin bir süre sonra akrabalık ve dostluk ilişkileri ile yakın çevrelerinin de dahil olması üzerine kurulmuştur. Çünkü yeni bireyler için tanıdıkları birinin olduğu yere gitmek maddi ve manevi maliyet açısından daha düşük olacaktır (Abadan ve Unat, 2006: 34).

4. Dünya sistemleri teorisi

Göç kapitalizmin kaçınılmaz bir sonucudur. Yani kapitalist ülkelerin yüksek kar güdülemeleri ile kapitalist olmayan ülkelere emek talebi etmesiyle göçün meydana geldiğini savunan teoridir (Gezgin, 1991: 48).

5. Parçalı emek piyasası teorisi

Göç edecek olan bireyler için göç kabul eden ülkelerin çekici ve itici faktörleri esastır. İtici faktörler mevcut durumdan tatmin olunmaması çekici faktörler ise başka yerlerde istenen koşullar ve tatminin sağlanacağı yönündedir. İtici ve çekici faktörlerin bir arada olması durumunda göç kuvvetlenecektir (Gözüm, 2017: 12).

2.2. Uluslararası Göç ve İşgücü Piyasası

On dokuzuncu yüzyıl sonları ve yirminci yüzyıl başları arasında dünyada büyük miktarda göç hareketleri gerçekleşmiştir. Dışa açık ekonomilerin bir getirisi olan uluslararası pazarlar, rekabeti artırarak ücret farklılıklarına ve emek gücü göçüne ortam hazırlamıştır.

Uluslararası Göç Örgütü(IOM) 2018 raporuna göre dünya genelinde 1990'da toplam 152.563.212 göç gerçekleşirken 2015'te bu rakam 243.700.236'a ulaşmıştır. Asya ve Avrupa 2015 yılından bu yana ayrı ayrı yaklaşık 75 milyon göçmen ağırlamışlardır. Bu toplam uluslararası göçün %62'sine denk gelmektedir. 2. sırada Kuzey Amerika 54 milyonla, bu stoğun %22'sini ve sırasıyla Afrika %9, Latin Amerika %4 olarak devam etmiştir.

Bu rakamların işgücü piyasalarına katılım oranları OECD verilerine göre bazı ülkeler için aşağıdaki gibidir:

Tablo 1. Göçmenlerin İşgücüne Katılım Oranları (2018)

Tablo 1'e bakıldığında 2018 yılı verilerine göre göçmenleri işgücüne katılım oranları oldukça yüksektir. Bu duruma göçmenler ve göç alan bölgeler açısından bakıldığında ortaya çıkan sonuçların olumlu ve olumsuz yanları sıklıkla tartışılmaktadır. Yine IOM 2018 raporunda; yoğun göç alan ülkeler için, 2060'a kadar olan sürede işgücü becerisini teknolojiyle birleştirerek kullanmanın pozitif etkileri yanında nüfus artışıyla ekonomilerindeki büyümenin eğitim kapasitesini ve şehirlerdeki alt yapı gereksinimlerini daraltacağına ve bu çerçevede yeterli kaynak sağlanmaması durumunda iş gücü piyasalar kadar sosyal hayatında etkileneceğine değinilmiştir.

3 OECD Ülkelerinde Göç ve İşsizlik Arasındaki İlişki ve Literatür Taraması

Göç ve işsizlik ilişkisinin literatür taramasına geçilmeden önce işsizliğin genel hatlarıyla tanımı aşağıdaki gibi yapılmıştır.

İşsizlik; Uluslararası Çalışma Örgütü'ne (International Labour Office) göre üç unsurla ifade edilmiştir. Bunlardan ilki, işi olmayan yani referans dönemde istihdam edilmeyen kısım, ikinci, iş arayan; son üç ay içerisinde iş arama kanalları aracılığıyla iş bulma girişiminde bulunan kısım ve üçüncü olarak da işe başlamaya hazır yani herhangi bir iş teklifi aldığında istihdam edilmeye hazır olan kısımdan meydana gelir.

OECD'ye göre ise işsizlik; son dört hafta içinde iş bulmak için aktif girişimlerde bulunan ve çalışmaya uygun olduğu halde iş bulamayan, işgücünden dışlanan insanlar olarak tanımlanır. İşsizlik yaşı ise 15-64 olarak belirlenmiştir.

Bu çerçevede, son 10 yılın OECD verilerine bakıldığında çalışmada ele alınan 25 ülkenin; yerleşik göçmenlerin istihdam oranları birbirine yakın seviyede devam etmiştir. Yine aynı yılların işsizlik oranlarıyla göçmenlerin istihdam oranlarının karşılaştırıldığında, alınan göçlerin işsizlik oranları üzerindeki etkileri fark edilmektedir. Ancak literatürde böyle bir etki olup olmadığı, var ise hangi yönde olduğu ile alakalı çeşitli görüşler vardır. Bu görüşlerden bazıları aşağıdaki gibidir.

Yazar	Ülke/ülkeler ve alınan dönem	Yöntem	Analiz Sonucu
Shan (1999)	Avustralya ve yeni Zelanda	VAR	İlişkisi bulunamamış.
Bonin (2005)	Alman ya 1975-1997	Panel Analizi	Göç işsizliği artırmaz.
Jean ve Jimenez (2007)	OECD 1984-2003	GMM (Generalized Method of Moments)	Göçün uzun dönemde işsizlik üzerine etkisi yoktur.
Feridun (2008)	İsviçre 1980-2004	ARDL	İşsizlik göçün nedenidir.
Baubtane, Coulibaly, Rault (2011)	22 OECD ülkesi 1980-2005	Granger Nedensellik Testi	İlişki bulunamamıştır.
Fromentin (2013)	Fransa 1970-2008	VECM	Uzun dönemde göç işsizliği etkilemiştir.
Avila ve Bacarezza (2016)	ABD 2001-2013	Logit model	Kısa dönemde göç işsizliği artırır.
Blanchflower ve Shadforth (2017)	8 AB ülkesi 1971-2004	Korelasyon Analizi	İlişki bulunamamıştır.
Esposito, Stefan ve Sergio (2019)	15 EU ülkesi 1997-2016	Panel ECM	Kısa dönemde göç işsizliği azaltır.

Tablo 1. Literatür Taraması

4 İşsizlik ve Göç Arasındaki İlişkinin Veri Seti ve Değişkenlerin Tanımlanması

Bu çalışmada işsizlik ve göç ilişkisi seçilen 25 adet OECD ülkesi üzerinde incelenmiştir. Ekonomik yönden farklılık gösteren ülkelerin seçilmesi analizin sonucunu ve yorumunu etkileyeceği için. Söz konusu farklılık özellikle gözetilmiştir. Ülkeler analiz sıralarına göre; Avusturya, Avustralya, Belçika, Kanada, Şili, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Almanya, Yunanistan, Macaristan, İsrail, İzlanda, İtalya, Lüksemburg, Meksika, Yeni Zelanda, Portekiz, Norveç, Polonya, Çek Cumhuriyeti, Türkiye, ABD, İspanya ve Estonya şeklindedir. Söz konusu ülkelere uygulanacak panel analizinde kullanılan verilerde göçün tanımlanmasında; seçilen ülkelerdeki toplam istihdam edilen nüfusun içindeki göçmenlerin oranları, işsizliğin tanımlanmasında ise ülkelerin yıllık işsizlik oranları kullanılmıştır. Veriler bir önceki yıla göre değişim yüzdesi şeklinde hesaplanarak, verilerin elde edilmelerinde OECD ve Dünya Bankası veri tabanlarından faydalanılmıştır.

4.1 Yöntem

Panel veri analizi, zamanlara göre yatay kesit verilerini kullanarak ekonomik ilişkileri tahmin etme yöntemidir. Bu bağlamda panel veri analizinin özelliği zaman serileri ve yatay kesit verilerinin bir arada kullanılmasıdır. Yatay kesit verilerine dayalı çalışmalarda sadece ekonomik birimlerin farklılıkları ortaya koyulurken, panel veri analizlerinde hem ekonomik birimler hem de zaman içinde meydana gelen değişimler ortaya konulmaktadır. Ayrıca panel veri analizinde zaman serileri ve yatay kesit serilerine ait daha karmaşık modeller kurulabilmekte ve sonuçları daha kapsamlı, kesin ve gerçekçi olması sağlanmaktadır (Hsiao, 2003).

Panel veri yöntemini tercih etmenin avantajları Baltagi tarafından şöyle özetlenmiştir;

- 1.) Heterojenliğin kontrol edilmesi.
- 2.) Veriler hakkında daha fazla bilgiye, serbestlik derecesine ve etkinliğe ulaşılabilirken bunun sonucu olarak söz konusu değişkenler arasında daha az eş-doğrusallık sorunuyla karşılaşmaktadır.
- 3.) Bu yol, etkilerin ölçülmesi ve tanımlanmasında zaman serisi ya da yatay kesit verilerine göre daha faydalıdır ve dinamik ayarlama yapmaya daha uygundur (Baltagi, 2005).

Özetle; Panel veri modellerinde; birimlerin eşit varyanslı olduğu (homoskedasite) ve birimler arasında korelasyon barındırmadığı varsayımlarına dayanmaktadır.

Ayrıca zaman serisi veya yatay kesit veri analizlerinde, bağımsız değişkenler tarafından gözlemlenemeyen birimlerin farklı özellikleri hata terimi içinde gösterilirken, panel metodunda ise her birim için ayrı ayrı sabit terimler tanımlanarak, bahsi geçen farklı özellikler hata teriminden ayrılmaktadır

Panel verilerinin basit yazılımı aşağıdaki gibidir:

$$Y_{it} = \alpha_i + \beta X_{it} + \varepsilon_{it}$$

$$i = 1, \dots, N \quad t = 1, \dots, T$$

Modelde; i hane halkı, bireyler, firmalar, hane, ülkeleri ifade ederken, t zamanı ifade etmektedir. Aynı zamanda i indisi yatay kesit boyutunu belirtirken, t indisi zaman serisi boyutunu belirtmektedir. Bireysel etkiyi gösteren α_i , t zaman ve i yatay kesitine özgü bireysel etkileri içeren sabittir.

Bu bilgilere göre çalışmada kullanılacak olan model aşağıdaki gibidir:

Analizde; göç: Mig ve işsizlik: Unp şeklinde yer almıştır. Tahmin edilecek model ise şekildedir:

$$Unp = \alpha + \beta_{it} Mig + \mu_{it}$$

Burada i yatay kesit sayısını, t zamanı ve α ise sabit terimi göstermektedir.

Panel veri analizine durağanlık testleri ile başlanacaktır. Durağanlık analizi birim kök testleri yardımıyla gerçekleştirilmekte olup, panel metodu için birim kök testleri iki grupta incelenir. Bunlardan birincisi, birimler arasında korelasyon etkisinin olmadığını söylerken diğeri birimler arasındaki korelasyonun var olduğundan yanadır.

4.2 Birim Kök Analizi

Yukarıda da bahsedildiği üzere 2 grupta incelenen durağanlık sınaması, bu çalışmada birinci gruba göre test edilmiştir. Yani, genelleştirilmiş Dickey Fuller dinamik sabit etkiler modeli panel analizine uygun şekilde genişletilmiştir. Panel analizindeki değişkenlerin bazıları durağanken bazılarının durağan olmama durumuyla karşılaştırılabilir. Bu da heterojenliğe yol açacaktır (Gujarati, 2006).

Panel veri analizine başlanmadan önce serilerin durağan olup olmadığına bakılır çünkü durağan olmayan serilerle yapılan çalışmalarda t istatistikleri anlamlı görünerek sahte regresyon sorununa neden olabilir (Sevüktekin ve Nargeleçekenler, 2005).

Durağanlık kavramı; serilerin zaman içerisinde ortalamasının ve varyansının sabit kalması durumudur şeklinde açıklanabilir. Durağanlık sınaması birim kök testleriyle gerçekleştirilmektedir. Birim kök sınamasına ait hipotezler şu şekildedir;

H_0 : Seri birim kök içermektedir (Durağan değildir).

H_1 : Seri birim kök içermemektedir (Durağandır).

Çalışmada kullanılan ve en yaygın birim kök testi olan Augmented Dickey Fuller Test (ADF) sonuçları aşağıdaki gibidir.

Level					
Yöntem	Değişken	T ist.	Olasılık*	Kesit Sayısı	Gözlem Sayısı
Levin, Lin ve Chu	Mig	-1.05835	0.1449	25	225
	Unp	0.59045	0.7226	25	225
Null: Unit root (assumes inividual unit root process)					
ADF- Fisher Cgi Square	Mig	50.0623	0.4709	25	225
	Unp	37.9489	0.8944	25	225
PP- Fisher Chi-square	Mig	67.8687	0.0470	25	225
	Unp	59.5714	0.1666	25	225

Tablo 2. Level Değerleri İle Panel Birim Kök Analizi Sonuçları

Tablo 2’de yer alan Levin, Lin Chu ve Fisher ADF, PP birim kök testlerinin sonuçları birbirlerine yakındır. Testler sonucunda değişkenlerin durağan olmadığı sonucuna karar verilmiştir. Değişkenlerin durağan hale gelmesi için birinci farklarını ya da logaritmik değerlerinin alınması gerekmektedir.

5 Panel Veri Analizi

Panel veri analizi, sabit (fixed) etki ve tesadüfi (random) etki modeli olmak üzere iki çeşit model önerir. Sabit etki modelinde, birimlerin farklılıkları sabit terime yansır ve sabit terim birimler için farklı değerler alır. Tesadüfi etkili modelinde ise bağımsız değişken ve hata terimi arasında bir ilişki olmadığı be bağımlı değişkeni etkileyen, ancak modelde yer almayan faktörlerin varlığına işaret eder (Arı ve Özcan, 2011).

Analiz için uygun olan modelin, sabit etki modeli mi yoksa tesadüfi etki modeli mi olduğunu belirlemek için de Hausman Testi kullanılır. Hausman testi için hipotezler şu şekildedir:

H_0 : Tesadüfi etki modeli uygun

H_1 : Sabit etki modeli uygun

Bu çerçevede yapılan testler aşağıdaki tabloda yer almıştır.

Değişken	Sabit Etki Modeli			
C	Coefficients	Std. Error	t-ist.	Prob
Mig	17.74975	3.45864	5.13199	0.0000
R- squared	0.771534			
Prob (F-Statistic)	0.000000			

Değişken	Tesadüfi Etki Modeli			
C	Coefficients	Std. Error	t-ist.	Prob
Mig	14.77277	3.16756	4.66376	0.0000
R- squared	0.020007			
Prob (F-Statistic)	0.018938			

Tablo 3. Fixed ve Random Etki Sonuçları

Tablo 3 'te sabit ve tesadüfi etki sonuçlarına yer verilmiştir. Bu doğrultuda Hausman testine de bakıldıktan sonra, analiz için hangisinin uygun olduğuna karar verilecektir. Hausman testi aşağıdaki gibidir.

Test Summary	Chi-statistic	Olasılık
Cross-section Random	3.688641	0.0548

Cross- section random effects test comparisons:

Değişken	Sabit	Tesadüfi	Var(diff)	Olasılık
Mig	-0.141235	-0.100441	0.000451	0.0584

Tablo 4. Hausman Test Sonuçları

Tablo 4'te ki sonuçlara bakıldığında, kurulan hipotezlerden tesadüfi etkini uygun olduğunu söyleyen H_0 hipotezi reddedilmiştir. Sabit etki modelinin uygunluğunun belirlenmesiyle değişkenler arasındaki uzun dönemli ilişkilerin tespitinin yapıldığı eş bütünleşme analizine geçilecektir. Bu çerçevede çalışmanın amacını doğrultusunda ülkelere göçmen olarak gelen ve istihdam edilen göçmenlerin uzun dönemde işsizlik üzerine etkide bulunup bulunmayacakları araştırılacaktır.

5.1 Eş Bütünleşme Analizi

Panel veri analizinde uzun dönemli ilişkilere bakılmak için kullanılan Kao eş bütünleşme analizi denklemini aşağıdaki gibidir:

Kao testi, bireysel sabit varken Schwarz kriteri ve uzun dönem varyansı bulmak için kullanılır. Kao modeli aşağıdaki gibidir:

$$Y_{it} = \beta' X_{it} + \gamma' Z_{it} + \mu_{it}$$

Ve hata terimi üzerinden:

$$\hat{\epsilon}_{it} = \partial \hat{\epsilon}_{i,t-1} + V_{it}$$

Burada test edilen hipotezler de:

H_0 : Eş bütünleşme ilişkisi yoktur

H_1 : Eş bütünleşme ilişkisi vardır şeklindedir ve aşağıdaki tabloda eş bütünleşme testi sonuçları yer almaktadır.

ADF			t-Statistic	Prob.
			-3.844526	0.0004
Residual variance			1.884625	
HAC variance			2.350070	
Augmented Dickey-Fuller Test Equation				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
RESID(-1)	-0.270661	0.031572	-8.572769	0.0000
D(RESID(-1))	0.449495	0.036777	12.22220	0.0000

Tablo 5. Eş Bütünleşme Testi Sonuçları

Tablo 5'in olasılık değerine bakıldığında anlaşılabileceği üzere, bu çalışma için, söz konusu ülkelerde, seçilen dönem aralığı itibarıyla göç ve işsizlik arasında uzun dönemli bir ilişkiden bahsetmek mümkündür. Yani uzun dönemde istihdam edilen göçmen sayısının değişimine bağlı olarak, işsizlik oranları da aynı yönde değişiklik gösterecektir. Değişkenler arasında uzun dönemli bir ilişkinin tespitinden sonra, şimdide bu değişkenler arasında nedensellik ilişkisinin olup olmadığına ve eğer bir nedensellik ilişkisi varsa hangi yönde olduğuna bakılacaktır.

Null Hypothesis:	F-istatistik	Olasılık
Unp granger nedeni değildir Mig.	1.93273	0.1073
Mig granger nedeni değildir Unp	0.73743	0.5677

Tablo 6. Nedensellik Testi Sonuçları

Tablo 6'da yer aldığı şekliyle işsizliğin göçün nedeni olmadığı ve göçün de işsizliğin nedeni olmadığı yönündeki iki hipotezde reddedilememiştir. Yani, bu çalışma için ele alınan 25 adet OECD ülkesinde alınan göçler işsizliğin bir nedeni değildir ve benzer şekilde göç de işsizliğin bir nedenidir değildir. Yani söz konusu ülkelerde kısa dönemde, işsizlik ve göç arasında herhangi bir nedensellik tespit edilememiştir.

6 Sonuç

İnsanların göç etmelerinin çeşitli sebepleri vardır. Bu sebeplerin en temel olanı ekonomik gerekçelere bağlıdır yani daha iyi yaşam koşulları aramaktır. Refah seviyesinin ve yaşam kalitesinin yüksek olduğu gelişmiş ülkelere bu çerçevede akım daha fazladır. Ancak göç bazen de savaş, doğal felaketler gibi zaruri sebeplerden dolayı gerçekleşir. Sebebi her ne olursa olsun göç alan ülkelerin ekonomisinde ve piyasalarında değişiklikler yaşanacağı açıktır. Rekabetin ve ucuz işgücüne talebin artması ayrımcılığı da beraberinde getirecek ve toplumun huzuru da etkilenecektir.

OECD ülkelerine gelen işgücü göçünün büyük bir kısmı Asya, Afrika, Latin Amerika ve Orta Doğu'dan olmuştur. Kalıcı göçmen girişlerine bakıldığında göç oranlarının büyük ölçüde ailelere dayandığı görülmektedir. İtalya, İrlanda ve İspanya gibi ülkelerin de aralarında bulunduğu birçok OECD ülkesi işçi alan ülkeler olduğu için göçmenlerin kalıcı olma nedenlerinin yaklaşık %30'luk kısmı iş ile ilgili nedenlerden kaynaklanıyor. Avusturya, Belçika, Danimarka ve Almayanda ise bu oran %70'lere çıkmaktadır.

2018 OECD göç raporuna göre Avusturya haricinde, göçmenlerin ücretleri yerel halktan daha düşük oluyor. OECD ülkelerinde vasıflı işçileri toplama ve tutma bakımından rekabet halinde olsa da işgücü pazarındaki ihtiyaç çoğunlukla daha az vasıflı işçilere yönelik oluyor. Daha az vasıflı işçileri yönetmek, bu göçmenlerin ev sahibi ülkeye entegrasyonu ve uzun vadede istihdamı açısından bazı sorunlar oluşturabileceği için, ülkelerin göç politikalarının sağlam olmasını gerektiriyor. Bu bağlamda birçok OECD ülkesi hala geçici iş programlarına başvuruyor.

Bu çalışmada 2008-2018 yılları arasında 25 adet OECD ülkesine gelen göç içerisinde, işgücü piyasalarında istihdam edilen kısım ve söz konusu ülkelerdeki işsizlik oranları incelenmiştir. Panel Veri Analizi yardımıyla kurulan model sonunca göre, 25 ülke içinde kısa dönemde herhangi bir nedensellik ilişkisi bulunmamakla birlikte uzun dönemde ise, göçün işsizliği etkilediği ve nedenselliğin yönünün göçten işsizliğe doğru olduğudur.

Kaynakça

- Abandan, U. ve N. Unat 2006. "Bitmeyen Göç: Konuk İşçilikten Ulus Ötesi Yurttaşlığa" İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Avila ve Bacarezza, 2016. "Unemployed, Now What? The Effect of Immigration on Unemployment Transitions of Native-born Workers in the United States", Levy Economic Institute, 870, 30.
- Baltagi, 2005. Econometrics Analysis of Panel Data. John Wiley & Sons, Ltd, İngiltere.
- Bonin, 2005. "Wage and Employment Effects of Immigration to Germany: Evidence from a Skill Group Approach", IZA Discussion, p. 1875.
- Boubtane, vd, 2011. "Immigration, unemployment and GDP in the host country", CEPPI, WP, 29, p. 16.

- Blanchflower, vd, 2007. "Fear, Unemployment And Migration", National, Bureau of Economic Research, 13506, p. 1.
- Çakırca 2018. "Uluslararası Göçü Dış Ticaret Üzerine Etkisi: Türkiye İçin Bir Ampirik Analiz", Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çavuşoğlu 2007. Yugoslavya – Makedonya Topraklarından Türkiye'ye Göçler ve Nedenleri, Bilig Dergisi, Bahar, Sayı: 41.
- Chletsos ve Roupakias, 2012. "Immigration, Unemployment and Growth: Empirical Evidence from Greece", Munich Personal RePEc Archive, 39927, p. 2.
- Demir, vd, 2005. Sosyal Bilimler Sözlüğü, Adres Yayınları, Ankara.
- Esposito, vd, 2018. "Immigration and unemployment in Europe: does the core-periphery dualism matter?", GLO Discussion Paper, p. 310.
- Feridun, 2008. "Immigration, Income and Unemployment: An Application of the Bounds Testing Approach To Cointegration", Scholarly Journals Online, 41, p. 37.
- Fromentin, 2013. "The Relationship Between Immigration and Unemployment: The Case of France", Economic Analysis&Policy, 40, p. 64.
- Gezgin 1991. "İşgücü Göçü Teorileri", Dergi Park, Sosyoloji konferansları, sayı:23.
- Gözüm 2017. "Uluslararası Göç ve Gelişmekte Olan Ülkelere Etkisi: Türkiye Örneği", Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gujarati, 2006. Basic Econometri, McGraw- Hill Education, New York.
- Hsiao, vd, 2003. "Analysis of Panel Data", 2nd edition, Cambridge University Press, p. 348.
- Jean ve Jimenez, 2007. "The Unemployment Impact of Immigration in OECD Countries", OECD Economics Department Working Paper, 563, p. 2.
- Massey, vd. 1993. "Theories of International Migration: A Review and Appraisal", Population and Development Review, Vol 19, No 3.
- Meral, 2016. "Göçün Ekonomik Analizi: Niğde Uygulaması", Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, p. 6.
- Miller, vd, 2008. , Göçler Çağı: Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- OECD, 2009. <https://www.oecd.org/newsroom/43125523.pdf>
- Özcan ve Ari, 2011. "Finansal Gelişme ve Ekonomik Büyüme Analizi İlişkisinin Ampirik Analizi: Türkiye Örneği", Business and Economics Research Journal, 1, p. 108.
- Sevüktekin ve Nargeleçekenler, 2005. Zaman Serileri Analizi, Nobel Yayıncılık, Bursa.
- Shan, 1999. "Immigration and Unemployment: New Evidence from Australia and New Zealand", International Review of Applied Economics, 13, p. 254.
- Tokath, (2011). "Küreselleşme Sürecinde Uluslararası Göç Hareketlerinin İşgücü Piyasalarına Etkisi", Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Uluslararası Göç Örgütü, 2015. <http://www.gam.gov.tr/files/6-2015-Turkiye-Goc-Raporu.pdf>